Paracelské ostrovy
Útesy, na nichž ztroskotává harmonie

Petra Andělová a Mária Strašáková

Paracelské ostrovy jsou otevřenou ranou vztahů Čínské lidové republiky a Vietnamské socialistické republiky, která se ne a ne zacelit ani v novém tisíciletí. Čína a Vietnam se neshodnou ani na tom, jak nazývat moře, v němž ostrovy leží,[1] natož komu patří. Zatímco kdysi šlo spíše o „zachování tváře" než o ekonomické zájmy, počínaje 90. léty 20. století jsou ve hře stále větší měrou zájmy ekonomické a strategické.
Kromě pokračující čínsko-vietnamské rivality v Jihočínském moři lze od počátku 21. století mluvit i o internacionalizaci napětí v této oblasti. Svědčí o tom i „Incident Impeccable" z března 2009, který se odehrál u ostrova Hainan a způsobil nejvážnější ochlazení čínsko-amerických vztahů od „Hainanského incidentu" z roku 2001.

Poloha ostrovů

Jihočínské moře (JČM) má zásadní strategický význam pro všechny země v regionu, neboť představuje nejkratší spojnici mezi Tichým a Indickým oceánem. Obvykle bývá řazeno mezi neuralgické body tichomořské Asie (spolu s Tchajwanskou úžinou a Korejským poloostrovem), tj. místa s největším konfliktním potenciálem, na němž mají největší podíl právě ostrovní spory. Objem lodní přepravy vzrůstá každoročně o cca padesát tisíc plavidel[2] a projde jím na osmdesát procent strategických surovin mířících na Dálný východ. Je tedy více než zřejmé, že mír a stabilita v této oblasti jsou životně důležité pro všechny (nejen) přímořské a ostrovní státy, protože přerušení námořních tras by pro ně představovalo zásadní ekonomický problém.

V Jihočínském moři se nacházejí čtyři větší archipelagy: Macclesfield Bank (*Zhongsha* 中沙) ve středu Jihočínského moře, Paracelské souostroví (*Xisha* 西沙), souostroví Pratas (*Dongsha* 东沙) a Spratleyho souostroví (*Nansha* 南沙) v západní části JČM. Zatímco na poslední jmenované ostrovy si činí nároky takřka všechny státy na březích Jihočínského moře, Paracelské souostroví lze označit za výlučně čínsko-vietnamskou záležitost.

Paracelské souostroví (čínsky *Xisha qundao* 西沙群岛:[3] Západní písčiny; vietnamsky *Quần đảo Hoàng Sa*: Zlaté písčiny) se nachází 400 km (250 mil) východně od vietnamského přístavu Đà Nẵng a 340 km (200 mil) jihovýchodně od čínského přístavu Sanya 三亚. Tvoří je dvě skupiny ostrovů: západní Amfitrítiny[4] o. (čínsky *Yongle qundao* 永乐群岛:[5] Yongleovy o.; vietnamsky *Nhóm An Vĩnh*: o. Věčného blahobytu) a východní Půlměsícové o. (čínsky *Xuande qundao* 宣德群岛:[6] Xuandeovy o.; vietnamsky *Nhóm Lưỡi Liềm*: Půlměsícové o.). Jedním ze dvou největších ve skupině Amfítritiných ostrovů je Woody Island (čínsky *Yongxing dao* 永兴岛: *Yongxingův ostrov*; vietnamsky *Đảo Phú Lâm*: Lesnatý ostrov) o rozloze 2 km², na němž se nachází čínské správní středisko pro „ostrovní okres" v Jihočínském moři.[7]

Historie sporu

Paracelské ostrovy byly známy čínským, vietnamským i dalším mořeplavcům z břehů JČM od samých počátků námořního obchodu jako oblast, které je třeba se vyhýbat kvůli nebezpečí ztroskotání.[8] Po útlumu

[1] Jihočínské moře: čínsky Nanhai 南海 [Jižní moře]; vietnamsky Biển Đông [Východní moře].
[2] Wu – Zou 2009, s. 3, 6.
[3] Všechny čínské názvy jsou převzaty z *Hainan sheng dituce* 2006, s. 82–83.
[4] Amfitríté, „ta, jež obtéká svět," patří k méně známým božstvům řeckého pantheonu. Tato Néreovna je podle legend manželkou boha moří Poseidóna a královnou moří.
[5] Yongle [Věčná radost] je jméno vládní éry císaře Chengzua 成祖 (1403–1425), jednoho z nejvýznamnějších císařů dynastie Ming 明, za jehož vlády došlo k nebývalému rozvoji zámořských plaveb.
[6] Xuande [Vyhlášená ctnost] je jméno vládní éry císaře Xuanzonga 宣宗 (1426–1436), dalšího z císařů dynastie Ming 明, do jehož éry spadají čínské zámořské plavby.
[7] Administrativně spadá pod provincii Hainan 海南, která má status zvláštní ekonomické zóny.
[8] O čemž svědčí i název „Západní písčiny".

čínských zámořských plaveb v polovině 15. století souostroví upadlo v zapomnění. O „znovuobjevení" Paracel se v 18. a 19. století zasloužili Nizozemci a Francouzi, kteří na nich, stejně jako Číňané, nikdy nezaložili trvalé osady. Přestože ostrovy zaujímaly strategicky významnou polohu na důležité námořní trase ze Singapuru do Hongkongu a přehlédnout nelze ani jejich pozici mezi Francouzskou Indočínou a Čínou, ani Angličané, ani Francouzi jim až do roku 1930 nevěnovali patřičnou pozornost.[9]

Čína projevila zájem o několik desítek let dříve. V letech 1902 a 1908 dynastie Qing 清 vyslala misi s cílem prozkoumat ostrovy v Jihočínském moři a zabrat je jménem Číny a nechala na Paracelském souostroví vztyčit kamenné stély a vyvěsit vlajky.[10] Svůj nárok na Paracely opírá Čína o sino-francouzskou smlouvu z roku 1887, podle níž má Čína právo na všechny ostrovy na východ od stanovené linie rozdělující Tonkinský záliv. Čína formálně vyhlásila svrchovanost nad Paracelskými ostrovy roku 1909, kdy toto souostroví administrativně začlenila pod správu provincie Guangdong 广东.[11]

Jako u většiny smluv z 19. století mezi asijskými zeměmi a evropskými mocnostmi je výklad i výše zmíněné smlouvy nejednoznačný. Vietnamská socialistická republika (VSR) tvrdí, že se týkala demarkace hranic pouze v Tonkinském zálivu a nevztahovala se na celé Jihočínské moře. VSR dále opírá své nároky o tvrzení, že po roce 1909 Čína nikdy nevykonávala svrchovanost nad ostrovy, a proto patří Vietnamu jakožto právoplatnému nástupci Francouzské Indočíny.

Se vznikem Čínské republiky v roce 1911 byly Paracelské ostrovy připojeny k Hainanu,[12] avšak poté, co v následujících desetiletích zachvátila Čínu občanská válka, zájem Číny o ostrovy v Jihočínském moři na nějaký čas ustal.[13] V meziválečném období naproti tomu vzrostl zájem Japonska, který byl motivovaný vojensky i ekonomicky.[14] Šlo především o guáno. Toto přírodní hnojivo bohaté na dusičnany a fosforečnany hraje významnou úlohu v zemědělství zemí jihovýchodní a východní Asie, kde byl s ohledem na neexistenci ustájeného chovu dobytka přírodních hnojiv nedostatek. I přes průmyslovou produkci umělých hnojiv zůstává guáno stále cennou surovinou.

V roce 1927 Japonsko a Francie neúspěšně jednaly o svých aktivitách v Jihočínském moři.[15] V roce 1931 Francie poprvé vydala oficiální prohlášení, ve kterém si nárokovala Paracelské ostrovy ve jménu vietnamské dynastie Nguyễn, přičemž od roku 1932 toto souostroví nominálně přičlenila k Francouzské Indočíně.[16]

Francouzské aktivity vyvolaly kritiku ze strany čínské vlády, která dne 29. září 1933 oficiálně protestovala, odvolávajíc se na sino-francouzskou smlouvu z roku 1887.[17] V roce 1938 Francie vybudovala na Paracelských ostrovech trvalou základnu. Francouzi byli rozhodnuti zabránit japonské expanzi, a proto v roce 1938 vyslali své jednotky na Paracelské ostrovy. Avšak to již byly ostrovy Japonci okupovány. Až do roku 1945 tak byly Paracelské ostrovy okupovány jak Francií, tak Japonskem.[18]

Na konci druhé světové války se o ostrovy v Jihočínském moři opět začala aktivněji zajímat Čínská republika pod vedením generalissima Čankajška (Jiang Jieshi 将介石), který v letech 1945–1946 na ostrovy vyslal námořní expedice. Ty na ostrovech rozmístily čínské hraniční značky a založily trvalou základnu na Woody Island. V letech 1947–1948 Čankajškova vláda také vydala mapu s vyznačenou U-linií, která zahrnovala skoro celé Jihočínské moře.[19] Administrativně spadaly ostrovy i nadále pod provincii Guangdong.[20] Na tyto kroky reagovala též Francie, v té době bojující v Indočíně za obnovení koloniálního impéria. V letech 1946–1947 vyslala na Paracelské a Spratleyho ostrovy loď *Chevreaud* a oficiálně znovu vznesla nároky na ostrovy v Jihočínském moři. Francouzi se neúspěšně pokusili vytlačit čínskou posádku z Woody Island a ustavili trvalou základnu na Pattle Island (*Shanhu* 珊瑚: Korálový o.; vietnamsky: *Đảo Hoàng Sa*: o. Zlaté písčiny) v Půlměsícové skupině ostrovů.[21] Čankajškovy jednotky kontrolovaly ostrovy do roku 1950 a po prohrané občanské válce v Číně byly nuceny stáhnout se na Tchaj-wan 台湾. [22]

Éra ČLR – „silové řešení"

Vzhledem k tomu, že od roku 1950 začala do VDR[23] proudit značná materiální a vojenská pomoc ze strany Číny na podporu hnutí Việt Minh v jeho boji proti Francouzům, severovietnamské vedení nebylo v pozici, aby si nárokovalo ostrovy v JČM, neboť jeho

[9] Tønneson 2002, s. 10.

[10] Dzurek 1996, s. 9. Podobné výpravy, během kterých byly na největších ostrůvcích vztyčeny kamenné milníky a čínská vlajka, se opakovaly i v letech 1912, 1921, 1926 a 1927. Jednalo se však pouze o symbolický zábor Paracelských ostrovů, protože ani ve 20. letech tohoto století tam nevznikly žádné trvalé osady.

[11] Kenny 2002, s. 61.

[12] Chang 1991, s. 405–406; citováno podle Dzurek 1996, s. 10.

[13] Tønneson 2002, s. 9.

[14] Již v roce 1918 se japonský výzkumný tým vylodil na Spratleyho ostrovech (Dzurek 1996, 10).

[15] Samuels 1982, s. 63–64, cit. podle: Dzurek 1996, s. 10.

[16] Tønneson 2002, s. 10.

[17] Heinzig 1976, s. 28, cit. podle Dzurek 1996, s. 10.

[18] Dzurek 1996, s. 11.

[19] Tønneson 2002, s. 11.

[20] Dzurek 1996, s. 11.

[21] Tønneson 2002, s. 11.

[22] Dzurek 1996, s. 11.

[23] Vietnamská demokratická republika (VDR) byla vyhlášena 2. září 1945 Ho Či Minem. Nedostalo se jí mezinárodního uznání,

nároky by mohly ohrozit dodávky čínské pomoci. VDR verbálně uznávala čínskou suverenitu nad ostrovy v JČM s tím, že „z historické perspektivy jsou ostrovy [v JČM] čínským územím."[24]

Naopak vietnamský stát s císařem Bảo Đại v čele[25] si nárokoval nejen Paracelské, ale i Spratleyho souostroví.[26] Následně jihovietnamský stát, stejně jako Francouzi za dob koloniální Indočíny, pravidelně vysílal na Paracelské ostrovy své námořní hlídky.[27] ČLR v té době tolerovala přítomnost jihovietnamské armády v oblasti Půlměsícových ostrovů. Nicméně čínská tolerance v žádném případě neznamenala souhlas s vietnamskou přítomností v souostroví.[28]

Stejně jako v jiných ostrovních sporech v jihovýchodní Asii a na Dálném východě se i v případě Paracelských ostrovů negativně projevila nepřesnost uzavřených mezinárodních smluv. Sanfranciskou mírovou smlouvou se Japonsko sice zřeklo všech nároků na ostrovy v JČM, ovšem na rozdíl například od Boninských ostrovů smlouva u Paracelských a Spratleyových ostrovů neurčovala, komu připadnou.[29] Čínská republika (Tchaj-wan, ROC), stejně jako ČLR, nebyla (na rozdíl od Republiky Vietnam) signatářem sanfranciské mírové smlouvy a uzavřela pozdější separátní mírovou dohodu nazývanou podle místa podpisu taipeiská. Smlouva byla podepsána 28. dubna 1952 a vstoupila v platnost až o tři měsíce později, 5. srpna 1952. V této smlouvě jsou sice Paracelské o. výslovně uvedeny, ale již nikoli to, že mají být vráceny Číně.[30]

Čína ani Tchaj-wan v první polovině 50. let nereagovaly a omezily se pouze na verbální prosazování čínského nároku na ostrovy. Tento pasivní postoj lze vysvětlit tím, že v dané době byla Čína nucena věnovat pozornost naléhavějším problémům, například tibetské otázce či korejské válce. Mimoto čínské námořnictvo nebylo dost silné a efektivní, aby se mu podařilo si kontrolu nad ostrovy vynutit. První pokus ČLR o „kolonizaci" (ve smyslu osídlení) přišel až v roce 1955 a směřoval na Amfitrítiny ostrovy. Půlměsícové o. naproti tomu obsadila v srpnu 1956 Republika Vietnam.[31] ČLR protestovala pouze verbálně.

I přes drobné incidenty (např. zajetí čínských rybářů ve skupině Půlměsícových ostrovů vojáky Republiky Vietnam (RV) v březnu 1959 nebo incident z roku 1960)[32] lze situaci ohledně Paracelských ostrovů charakterizovat jako stabilizovanou. Čína a Republika Vietnam se vyhýbaly přímému střetu a prakticky až do roku 1974 nedošlo k žádnému vojenskému konfliktu. Relativní klid lze přičíst na vrub čtyřem zásadním faktorům: a) neutěšenému stavu čínského námořnictva; b) mezinárodní situaci (studená válka, americká přítomnost v regionu); c) vnitrostátní situaci obou, respektive všech čtyř aktérů (RV, VDR, ČLR, ROC); d) periferním vnímání ostrovů na obou (všech čtyřech) stranách.

Situace se zásadně změnila po roce 1970, a to s proměnou mezinárodní (čínsko-americké sbližování, čínsko-sovětská roztržka, ukončení vietnamské války jakož i slábnoucí americká vojenská přítomnost v regionu, pokračující jednání ohledně Úmluvy o mořském právu či ropná krize) i vnitrostátní situace zúčastněných zemí a také posunu ve vnímání ostrovů jakožto potenciálního zdroje ekonomického zisku poté, co geologický průzkum potvrdil existenci nalezišť ropy a zemního plynu.

Ačkoli se „nejžádanější" oblastí JČM jednoznačně stala oblast Spratleyových o., ani Paracelské ostrovy nezůstávaly stranou pozornosti, byť „pouze" ze strany ČLR, RV a VDR. V roce 1973 provedla RV průzkum kolem ostrova Tritón (čínsky *Zhongjian* 中建; vietnamsky *Đảo Tri Tôn*) a Duncan (čínsky *Chenhang* 琛航; vietnamsky *Đảo Quang Hòa Đông*) se záměrem těžit ropu i v této oblasti. V závodu o přírodní zdroje v této oblasti nezůstala ani VDR, ani ČLR pozadu.[33]

Kromě geologického průzkumu oblasti začala ČLR zvyšovat vojenskou přítomnost na Paracelských ostrovech, což lze doložit nejen budováním přístavu na Woody Island, ale i posilováním posádky na Duncan Island a Robert Island (čínsky *Ganquan* 甘泉; vietnamsky *Đảo Hữu Nhật*) poblíž VR obsazeného Pattle Island v Půlměsícové skupině.[34]

K prvním střetům mezi Čínou a RV došlo již na podzim 1973. Situace se vyhrotila v lednu 1974,

neboť si oblast Vietnamu stále nárokovala Francie. Rozpory mezi francouzskými zájmy a jednotlivými národními hnutími v Indočíně nakonec vyústily v první indočínskou válku (1946–1954). Poté, co v roce 1949 v Číně v občanské válce zvítězila KS Číny, byla VDR oficiálně uznána novou vládou ČLR, SSSR a dalšími zeměmi socialistického tábora. Značná materiální pomoc ČLR nemalým dílem pomohla hnutí Việt Minh v první indočínské válce porazit Francii.

24 Kenny 2002, s. 62.

25 Vietnamský stát byl Francouzi založen jako protiváha VDR a nahradil stávající Prozatímní ústřední vládu Vietnamu (1948–1949). Stát vznikl na základě podpisu tzv. Elysejské dohody v roce 1949. Do čela státu byl opět dosazen císař Bảo Đại. Francouzi chtěli prezentovat první indočínskou válku jako válku proti komunismu, nikoliv jako válku koloniální. Novému státu se v roce 1950 dostalo oficiálního uznání ze strany USA, které v červnu zahájily rozsáhlý program materiální pomoci. Po ženevské konferenci v roce 1954 získal stát plnou nezávislost na Francii a rozkládal se na území na jih od 17. rovnoběžky, přičemž se dostal do povědomí jako Jižní Vietnam. V roce 1955, kdy se novým prezidentem vyhlásil Ngô Đình Diệm, byl stát přejmenován na Republiku Vietnam.

26 Tønneson 2002, s. 12.

27 Koo 2010, s. 139.

28 Lo – Lu 2004, s. 28; Koo 2010, s. 139.

29 http://www.taiwandocuments.org/sanfrancisco01.htm

30 http://www.taiwandocuments.org/taipei01.htm

31 Lo – Lu 2004, s. 27.

32 Ibid., s. 25–33.

33 Fravel 2008, s. 277.

34 Koo 2010, s. 142.

kdy ČLR „opanovala bojiště." RV evakuovala Robert i Money Island (čínsky *Jinying* 金银; vietnamsky *Đảo Quang Ảnh*) a Pattle Island se vzdal bez boje. Bojovalo se na ostrovech Duncan, Drummond (čínsky *Jinqing* 晋卿; Đảo Duy Mộng) a Palm Island (čínsky *Zhaoshu* 赵述; vietnamsky *Đảo Cù Mộc*). Poté co VR přišla o Duncan Island, vietnamské jednotky se z Paracelského souostroví stáhly.[35]

Razantní postup ČLR je některými autory vysvětlován jako reakce na rostoucí vliv SSSR v regionu.[36] Problematika ostrovů v JČM se následující rok dostala na pořad jednání na nejvyšší úrovni, avšak žádného cíle dosaženo nebylo.[37] Následně v dubnu 1977 ČLR odmítla vietnamský návrh na diplomatická jednání o Paracelských a Spratleyových ostrovech, na což reagovala VSR vojenským cvičením u Paracel.[38] Pokud jde o rozpad sino-vietnamských vztahů, nelze spor o Paracelské ostrovy v žádném případě považovat za klíčový, avšak jednoznačně byl využíván k propagandě a „obhajobě" nepřátelského stanoviska vůči dříve „bratrské zemi".[39]

Po zmrazení vzájemných diplomatických vztahů v roce 1979 ČLR zvýšila svou vojenskou přítomnost v oblasti JČM, což lze dokumentovat i pravidelnými námořními cvičeními u pobřeží Hainanu a u Paracelských ostrovů, ale i ustavením leteckého spojení mezi Hainanem a Paracelami. Spolu s tím také začalo přibývat střetů mezi čínským námořnictvem a vietnamskými „rybáři" – podle čínské strany *de facto* vojáky.[40]

Spolu se změnou vnitropolitické situace v Číně (Deng Xiaopingovy reformy) a politikou otevřených zemí ještě více posílil význam přímořských oblastí a spolu s ním i nutnost jejich obrany. O významu Paracelských ostrovů na poli vnitrostátní politiky svědčí i návštěva generálního tajemníka KS Číny Hu Yaobanga 胡耀邦 na Paracelách u příležitosti oslav nového roku 1985.[41] V druhé polovině 80. let se v centru zájmu a dění ocitly více Spratleyovy než Paracelské ostrovy, což souviselo se stahováním SSSR z Dálného východu a posílením čínského loďstva.[42]

Kromě posilování čínské vojenské přítomnosti v regionu JČM souvisejícího s modernizací flotily začala ČLR věnovat větší pozornost ostrovu Hainan, což vedlo ke zvýšení napětí mezi ČLR a Vietnamem (Hainan se nachází pouhých 160 námořních mil od pobřeží Vietnamu). V roce 1988 čínská vláda schválila legislativu, kterou z Hainanu vytvořila nejen samostatnou provincii, ale také zvláštní ekonomickou zónu.

Na konci 80. let se rovněž radikálně změnila mezinárodní situace a mezinárodní postavení obou znesvářených států – po incidentu na náměstí Tiananmen 天安门 v roce 1989 se ČLR v očích mezinárodní komunity zdiskreditovala, naopak VSR stažením z Kambodže posílila svou důvěryhodnost.[43]

V listopadu 1991 VSR a ČLR normalizovaly své vztahy a v únoru 1992 při příležitosti návštěvy čínského ministra zahraničních věcí Qian Qichena 钱其琛 ve Vietnamu bylo dosaženo dohody o vytvoření pracovních expertních skupin majících za cíl vyřešit teritoriální rozpory mezi oběma zeměmi.[44] Normalizace však ke zklidnění situace v JČM příliš nepřispěla. Následujícího roku dne 25. února Stálý výbor Všečínského shromáždění lidových zástupců schválil zákon týkající se výsostných a přilehlých vod. Nejenže jsou v čl. 1 tohoto dokumentu všechna sporná souostroví (nejen ta v JČM) výslovně jmenována jako nedílná součást území ČLR, ale v čl. 14 si ČLR vyhradila rovněž právo použít vojenskou sílu při ochraně ostrovů. ČLR byla ochotná jednat pouze o demarkaci pozemní hranice a Tonkinského zálivu, ale nikoli o otázce suverenity nad spornými souostrovími v JČM.[45] VSR následně na konferencích v Londýně a Houstonu zveřejnila pobídku zahraničním společnostem na průzkum a těžbu ropy v Tonkinském zálivu poblíž ostrova Hainan, což vyvolalo nevoli ze strany ČLR. Zatímco v případě pozemní hranice k dohodě došlo, ohledně JČM obě strany dál odmítaly jakkoli ustoupit ze svých požadavků. VSR v tomto ohledu odmítla všechny návrhy učiněné ve jménu ČLR předsedou vlády Li Pengem 李鹏 i jeho nástupci jako nespravedlivé a nečestné.[46]

Otázka svrchovanosti sporných souostroví v JČM byla poprvé projednávána v srpnu 1994 na čínsko-vietnamském setkání na úrovni náměstků ministrů. Přes velká očekávání vkládaná do jednání se oběma stranám nepodařilo překonat vzájemné rozpory. Normalizace vztahů Vietnamu s USA a vstup Vietnamu do ASEANu patrně ovlivnilo čínskou „ochotu" jednat o Paracelských a Spratleyho ostrovech. Nezanedbatelný vliv mělo i přistoupení obou států k Úmluvě o mořském právu OSN. Vietnam ratifikoval tuto úmluvu v červnu 1994 a ČLR o dva roky později.

35 Fravel 2008, s. 281–283; Koo 2010, s. 142.
36 Například Lo – Lu 2004, s. 72.
37 Vietnamská strana si během Lê Duẩnovy návštěvy v Pekingu v září 1975 vytvořila mylnou představu, že vlastnický nárok na ostrovy v JČM bude předmětem dalšího jednání. Chladné přijetí v ČLR a následné omezení čínské pomoci Vietnamu mělo vykompenzovat další sbližování se SSSR, které vztahy s Čínou dále vyhrotilo.
38 Lo – Lu 2004, s. 102; Koo 2010, s. 150.
39 Lo – Lu 2004, s. 113–114.
40 Lo – Lu 2004, s. 118.
41 Fravel 2008, s. 292.
42 Koo 2010, s. 155.
43 Tønneson 2003, s. 61.
44 Amer 2002, s. 10.
45 Dzurek 1996, s. 28.
46 Koo 2010, s. 155.

Čínská interpretace této konvence, zejména pak explicitní výhrada vůči článku II. 15[47] týkajícího se delimitace moře mezi sousedními a protilehlými státy, vyvolala další rozpory.[48]

V roce 1996 ČLR oznámila, že stanovila bazální linie Paracelských ostrovů s tím, že má právo využívat přírodní zdroje uvnitř těchto hranic i mimo ně. Vietnam proti tomuto kroku protestoval v oficiálním prohlášení a obvinil Čínu ze záměrného porušení a ignorace Úmluvy.[49] ČLR odmítla zařadit Paracelské ostrovy do agendy jednání týkající se dohody o způsobu chování ČLR a ASEANu v JČM, jež byla nakonec ratifikována 4. listopadu 2002[50] a smluvně zakotvuje společné prohlášení ČLR/ASEAN z roku 1997.

ČLR otevřela Paracelské ostrovy turismu a začala s výstavbou vědeckých a komunikačních stanic, což pravidelně vyvolává rozhořčené reakce ze strany Vietnamu. Velkou nevoli, nejen ze strany Vietnamu, vyvolal dočasný zákaz rybolovu v JČM vyhlášený ČLR v roce 1999. Vietnamsko-čínský spor o Paracely nabral na intenzitě i kvůli možným ložiskům hydrátu plynu.[51]

Z občasných „srážek" rybářů s námořnictvem znesvářené strany byl patrně nejvýznamnější incident z 9. července 2007, při němž přišel jeden vietnamský rybář o život a byla potopena jedna vietnamská loď. Následné vojenské cvičení ČLR vyvolalo ve Vietnamu řadu protestů a VSR je vnímala jako porušení vietnamské svrchovanosti. Vyčlenění sporných archipelagů jakožto samostatné administrativně správní oblasti Sansha 三沙 v listopadu 2007 vedlo k další vlně protičínských protestů ve Vietnamu a na přelomu let 2007/2008 začalo přibývat námořních incidentů.[52]

I přes politická jednání na úrovni nejvyšších představitelů vedoucích (vládních) stran i administrativ obou zemí se napětí výrazně snížit nepodařilo. Situace se ještě více vyhrotila poté, co v květnu 2009 Čína oznámila unilaterální moratorium na rybolov v Jihočínském moři (na sever od 12. rovnoběžky) v období od 16. května do 1. srpna 2009. Hlavním účelem tohoto kroku bylo zachovat zásoby ryb, zabránit ilegálnímu rybolovu a ochránit čínské rybáře, přičemž ČLR vyslala do oblasti osm lodí, jež měly zajistit dodržování moratoria. Zákaz rybolovu zasáhl i vrchol vietnamské rybářské sezóny a VSR podala diplomatický protest. Kromě útoků na vietnamské rybáře a zabavování jejich úlovků Číňané jednu vietnamskou loď potopili a poblíž Paracelských ostrovů další tři zajali včetně třiceti sedmi rybářů.[53] Vietnamské ministerstvo zahraničí reagovalo na celý incident zasláním protestní nóty.

Závěr

Obě strany, VSR i ČLR, se snaží podpořit svůj nárok na Paracelské ostrovy, které jsou v současné době pod kontrolou Číny, nejrůznějšími způsoby, k nimž přibyla i podmořská archeologie.[54] Ačkoli jsou archeologické nálezy čínskou stranou interpretovány jako důkaz, že ostrovy byly „od nepaměti" součástí Číny, jednoznačně svědčí pouze o tom, že v dobách, kdy se Čína neuzavřela do dobrovolné či nedobrovolné izolace, představovaly Paracelské ostrovy důležitou křižovatku námořních obchodních tras. Se stále rostoucí závislostí Číny na zahraničním obchodu tak lze s jistotou tvrdit, že vlastnictví ostrovů v Jihočínském moři bude mít stále větší význam a souostroví rozhodně neupadnou v zapomnění, jako se tomu stalo v minulosti.

S ohledem na historický a dlouhodobý asymetrický vztah Číny a Vietnamu[55] lze s jistotou říci, že k „provokacím" a „střetům rybářských lodí" bude docházet i nadále. Výše uvedené tvrzení lze doložit i na událostech roku 2011: společné vojenské cvičení VSR a USA v oblasti JČM, jež se uskutečnilo v červenci 2011,[56] je možné interpretovat jako vietnamskou „odvetu" (ČLR dala několikrát jednoznačně najevo, že si nepřeje, aby se USA angažovaly v „řešení" sporů v JČM) za „Incident Binh Minh" z května téhož roku.[57]

◆◆◆

Použitá literatura

Amer, Ramses: *The Sino-Vietnamese Approach to Managing Boundary Disputes*. Durham, IBRU, 2002.

Dreyer, David R.: One Issue Leads to Another: Issue Spirals and the Sino-Vietnamese War. *Foreign Policy Analysis* 6 (2010), s. 297–315.

Dzurek, Daniel: *The Spratly Islands Dispute: Who´s on First*. Durham, IBRU, 1996.

Fravel, Taylor: *Strong Borders, Secure Nations: Cooperation and Conflict in China´s Territorial Disputes*. Princeton, Princeton University Press, 2008.

[47] http://www.windsea.cz/public/Image/sekce-typ-117/umluva-osn-o-morskem-pravu.pdf

[48] Guan 1998, s. 8–10.

[49] Kenny 2002, s. 62.

[50] http://www.aseansec.org/13163.htm

[51] Kenny 2002, s. 63–64.

[52] Thayer 2008, s. 20–21.

[53] Ibid., s. 29.

[54] Viz např. zprávy čínské státní tiskové agentury Xinhua 新华 z roku 2010) http://news.xinhuanet.com/english2010/china/2011-10/26/c_131214120.htm.

[55] Womack 2006, s. 1–56.

[56] http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-13745587

[57] Viz např. http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-13592508

Guan, Ang Cheng: Vietnam-China Relations Since The End Of The Cold War. Singapore, Institute of Defence and Strategic Studies, 1998. Dostupné z kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/27256/...cc95.../WP01.pdf [navštíveno 11. 12. 2011].

Guan, Ang Cheng (1999): The South China Sea Dispute Revisited. Singapore: Institute of Defence and Strategic Studies. Dostupné z www.rsis.edu.sg/publications/WorkingPapers/WP04.pdf [navštíveno 2. 10. 2011].

Hainan sheng dituce 海南省地图册. Beijing 北京, Huangzhu ditu chubanshe 皇珠地图出版社, 2006.

Heinzig, Dieter: *Disputed Islands in the South China Sea: Paracels, Spratlys, Pratas, Macclesfield Bank*. Wiesbaden, Harrassowitz, 1976.

Chang, T. K.: China´s Claim of Sovereignty over Spratly and Paracel Islands: A Historical and Legal Perspective. *Case Western Revue Journal of International Law* 23 (1991), s. 399–420.

Ju, Guoxing: The Legality of the „*Impeccable* Incident." *China Security* 5/2 (2009), s. 16–21. Dostupné z http://www.chinasecurity.us/pdfs/jiguoxing.pdf [navštíveno 20. 1. 2012].

Kenny, Henry: *Shadow of the Dragon*: *Vietnam´s continuing struggle with China and its implications for U.S. foreign policy*. Sterling, Brassey´s, 2002.

Koo, Min Gyo: *Island Disputes and Maritime Regime Building in East Asia: Between Rock and a Hard Place*. New York, Springer, 2010.

Law of the People´s Republic of China on the Territorial Waters and Contiguous Areas. Státní Čínská agentura pro námořní bezpečnost. Dostupné z: http://en.msa.gov.cn/msa/features/root/04/0401/1250141315200 [navštíveno 13. 2. 2012].

Lo, Chi Kin – Lu, Zijian: *China´s Policy Towards Territorial Disputes: The Case of South China Sea Islands*. London, Routledge, 2004.

Pham, Nga: Vietnam quiet about China deal, 2009. Dostupné z http://news.bbc.co.uk/2/hi/7806991.stm. [navštíveno 20. 1. 2011].

Pedrozo, Raul: Close Encounters at Sea: The USNS Impeccable Incident. *Naval War College Review* 62/3 (2010), s. 101–111. Dostupné z http://www.usnwc.edu/getattachment/d11a2362-fa30-4742-8ec4-c8bed2025114/Close-Encounters-at-Sea--The-USNS-Impeccable-Incid [navštíveno 20. 1. 2012].

Samuels, Marwyn: *Contest for the South China Sea*. Methuen, University of Virginia, 1982.

Thayer, Carlyle: The Structure of Vietnam-China Relations 2001–2008. Paper for the 3rd International Conference on Vietnamese Studies, Hanoi, Vietnam, December 4–7 2008. Dostupné z www.viet-studies.info/kinhte/Thayer_Sino_Viet_1991_2008.pdf [navštíveno 11. 12. 2011].

Thayer, Carlyle: Recent Developments in the South China Sea. Paper presented to International Workshop on ´The South China Sea: Cooperation for Regional Security and Development Co-organized by Diplomatic Academy of Vietnam and Vietnam Lawyers´Association Hanoi, Socialist Republic of Vietnam, November 26–28, 2009. Dostupné z www.viet-studies.info/.../Thayer_South_%20China_%20Sea_%20Workshop.pdf [navštíveno 11. 12. 2011].

Tønneson, Stein: The History of the Dispute. In: Kivimäki, Timo (ed.): *War or Peace in the South China Sea?* Copenhagen, NIAS, 2002, s. 6–23.

Tønneson, Stein: Sino-Vietnamese Rapprochement and the South China Sea Irritant. *Security Dialogue* 34/1 (2003), s. 55–70.

Womack, Brantly: *China and Vietnam: The Politics of Asymetry*. Cambridge, CUP, 2008.

Wu, Shicun – Zou, Keyuan (eds.): *Maritime Security in the South China Sea: Regional Implications and International Cooperation*. Farnham, Asghate Publishing, 2009.

http://www.aseansec.org/13163.htm [navštíveno 12. 2. 2012].

http://www.taiwandocuments.org/sanfrancisco01.htm [navštíveno 20. 1. 2012].

http://www.taiwandocuments.org/taipei01.htm [navštíveno 20. 1. 2012].

http://www.windsea.cz/public/Image/sekce-typ-117/umluva-osn-o-morskem-pravu.pdf [navštíveno20. 1. 2012].

http://news.xinhuanet.com/english2010/china/2011-10/26/c_131214120.htm [navštíveno12. 2. 2012].

ABSTRACT

Paracel Islands:
Reefs Where Harmony Is Shattered

The main objective of the article is to analyze the Sino-Vietnamese conflict over the Paracel Islands in the South China Sea as they still represent an unhealed wound in the relations of both countries. Apart from assessing the rising importance of the archipelago, the article aims to present the history of the conflicting claims as well as predict possible consequences of the dispute.

Petra Andělová, Ph.D. *přednáší problematiku moderní Číny a politickou geografii Asie na katedře Asijských studií a mezinárodních vztahů Metropolitní univerzity Praha.*

Mária Strašáková, Ph.D. *působí na katedře Asijských studií a mezinárodních vztahů Metropolitní univerzity Praha a na Ústavu dálného východu FF UK, kde se zabývá především moderním politickým vývojem Vietnamu a současnými bezpečnostními problémy v regionu tichomořské Asie.*